

Gittin (Mishnah 59b)

מצִיאת חֵרֵשׁ שׁוֹטֵה וְקֵטָן יֵשׁ בְּהֶן מִשּׁוּם גְּזֵל — An article found by a deaf-mute, a mentally deranged person or a minor is subject to the laws of theft, מפני דרכי שלום — because this is one of the ways which foster harmony. ר' יוסי אומר גזל גמור — R' Yose says: It is genuine theft to take it from them.

Gittin (Gemara 64b)

צָרוּר וְזוֹרְקוֹ אֶגּוֹז וְנוֹטְלוֹ — Rav Yehudah said in the name of R' Asi: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַבִּי אָסִי — A minor who discards a stone but takes a nut זֹכָה לְעַצְמוֹ וְאֵין זֹכָה לְאַחֵרִים — has the legal capacity to acquire an object for himself, but not to acquire it for others.

Bava Metzia (Mishnah 12a)

מְצִיאת עֶבֶדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ — The find of one's minor son or daughter, מְצִיאת אִשְׁתּוֹ — and the find of one's Canaanite slave — male or female — הַפְּנֵעִים — the find of one's wife: הָרִי אֵלוֹ שְׁלוֹ — These belong to him. מְצִיאת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוּלִים — The find of one's son or daughter who is of age, מְצִיאת עֶבֶדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֵבְרִים — the find of one's Hebrew servant or maidservant, מְצִיאת אִשְׁתּוֹ שֶׁגִּירָשָׁה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן כְּתוּבָה — and the find of one's wife whom he divorced, although he has not yet paid her *kesubah*: הָרִי אֵלוֹ שְׁלֶהֶן — These belong to them.

Bava Metzia (Gemara 12a-12b)

אָמַר שְׁמוּאֵל מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ מְצִיאת קֵטָן לְאָבִיו — Shmuel said: Why did [the Rabbis of the Mishnah] say that the find of a minor son belongs to his father? שְׁבִשְׁעָה שְׁמוּצָאָה מְרִיצָה — Because when [a minor son] finds something, he brings it quickly to his father and does not let it tarry in his possession. Therefore, [it is presumed that] the minor son's intent when picking up the find is to give it to his father; thus, the father acquires the find. [12b] וּפְלִיגָא דְר' חִיָּיא בַר אֲבָא — And [Shmuel], who explained that the reason for the Mishnah's ruling that a minor's find belongs to his father is because the son picks up the object on behalf of his father, differs with R' Chiya bar Abba: דְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן — For R' Chiya bar Abba said in the name of R' Yochanan in explanation of our Mishnah: The "son who is of age" mentioned in the Mishnah is not literally "of age," וְלֹא קֵטָן קֵטָן מִמֶּשׁ — nor is the "minor son" mentioned in the Mishnah literally a minor. אֲלָא גְדוּל וְסִמּוּף עַל שְׁלֶחַן אָבִיו זְהוּ קֵטָן — Rather, even an adult who sits at his father's table, i.e. the father supports him financially, is considered a "minor" in the context of our Mishnah; the father is awarded the find in that case to prevent ill will. קֵטָן וְאִינוֹ סִמּוּף עַל שְׁלֶחַן — And even a minor who does not sit at his father's table, i.e. the father does not support him, is considered "of age" in the context of our Mishnah; in that case there is no reason to award the find to the father.

מציאת קטן

שלחן ערוך (חשן משפט רמג, טו) - קטן שנותרים לו צרור וזורקו אגוז ונטלו זוכה לעצמו (ודוקא כשיש דעת אחרת מקנה לו אבל במציאה לא) ואינו זוכה לאחרים, פחות מזה לא לעצמו ולא לאחרים.

שלחן ערוך (חשן משפט ער, א) - מציאת חרש שוטה וקטן אין בה משום גזל אלא מפני דרכי שלום, לפיכך אם עבר אחד וגזלה מהם אינה יוצאה בדיינים.
רמ"א - הגה: ודוקא מציאה שאין דעת אחרת מקנה לו, אבל שכירות של קטן וכיוצא בו מוציאין בדיינים.

ש"ד (רמג, ו) - הפוסקים הכריחו כן מהא דאמרינן פרק התקבל קטן שנותרין לו צרור וזורקו אגוז ונטלו זוכה לעצמו, ואלו בפרק הניזקין אמרינן דמציאת חרש שוטה וקטן אינו רק משום דרכי שלום, ותיירצו דדוקא לענין מתנה זוכה לעצמו דדעת אחרת מקנה אותו מה שאין כן במציאה. ולפי עניות דעתי דוחק להמציא חילוק שלא נזכר בש"ס... אלא נראה לי דהא דאמרינן בפרק הניזקין מציאת חרש שוטה וקטן אין בו רק מפני דרכי שלום היינו בקטן שהוא פחות מזה.

קצות החושן (רמג, ה) - לפי עניות דעתי עיקר כדברי הפוסקים לחלק בין מתנה למציאה... ועוד דהא לדעת הירושלמי עיקר דינא דמציאת חרש שוטה וקטן מפני דרכי שלום אינו אלא בקטן שהגיע למדה זו דצרור וזורקו אגוז ונטלו דבפחות משיעור זה כמוצא באשפה ואפילו מפני דרכי שלום אינו... אלא דגם בהך שיעורא דיהיב בירושלמי למציאת חרש שוטה וקטן נראה מדברי הפוסקים דלא סבירא להו לחלק כלל... וגם בטור ושלחן ערוך סימן ע"ר לא חילקו כלל ומשום דסברי דכיון דלא זכרו הני שיעורא בש"ס דילן אין לנו לחלק. [וכן עיין מחנה אפרים (הלכות זכיה ומתנה ד)].

נתיבות המשפט (רמג, ט) - בירושלמי מבואר להיפך דקודם שיעור זה מפני דרכי שלום אינו וכמוצא באשפה דמי, רק משהגיע לשיעור זה יש בו גזל מפני דרכי שלום.

סמ"ע (רמג, כח) - פחות מזה לא לעצמו. מיהו גזל מפני דרכי שלום יש בו אפילו במציאה.

מציאת בנו

שלחן ערוך (חשן משפט ער, ב) - מציאת בנו ובתו הסמוכים על שולחנו אף על פי שהם גדולים... הרי אלו שלו. (והוא הדין אם הרויחו בסחורה או במלאכה...)

פתחי חושן (ט, סקס"ט) - ונראה לכאורה שבגדול פשיטא שאין האב זוכה בהגבהת הבן, אלא שמתקנת חז"ל צריך לתתה לאביו, מיהו בקטן שאינו זוכה במציאה אלא מתקנה, לכאורה נראה מדברי הריטב"א... שמיד כשהגביה הקטן נעשה כאילו הגביה האב. [ועי' משפט האבדיה (עמ' ריז) שמביא מחלוקת].

מתנה לבנו

רמ"א (חשן משפט ער, ב) - ואם נתנו מתנה לקטן הסמוך על שולחן אביו הרי של אביו, אבל לא בבנו גדול.

סמ"ע (ער, ח) - אבל לא בבנו הגדול דאיכא למימר הנותן הקפיד להיות דוקא של הבן, מה שאין כן בנותן לבנו קטן דמסתמא אינו משומר בידו זולת דעת אביו השומר ונתנו לקטן אדעתא דאבוב.

ביאור הגר"א - וצריך עיון דגבי קטן ליקני דהא דעת אחרת מקנה לו.

נמוקי יוסף (בבא מציעא יב.) - ואיכא מאן דאמר דכי היכי דאמרינן במציאה שהיא של אביו כן הדין אם נתנו אחרים מתנה לבן שתהיה לאביו. וכן אם נתן לו אביו מתנה לא קנה שהרי אין לו יד לזכות לעצמו כלל, וכתב הרנב"ר ז"ל דמסתברא שהדין כך הוא בקטן הסמוך על שולחן אביו אבל בגדול לא מחזור דלא גרע מאשתו דקיימא לן דבעל שנתן מתנה לאשתו קנתה. [אבל תוספות שם חולקים על זה].

משפטי התורה (סימן ג) - לדבריהם [הנמוקי יוסף והר"ן] הוא הדין שיוזכו הבנים הגדולים או הקטנים בדברים שאנשים אחרים נותנים להם במתנה באותם המקרים שלא שייך שם הטעם של איבה, כגון בדברים שאין האב מעוניין לזכות בהם לעצמו והוא מסכים שילדיו יקבלו זאת, אם כן מכיון שיש כאן דעת אחרת המקנה אותם לילדיו, זוכים בהם אפילו הילדים הקטנים.

משפט האבדיה (עמ' רכ) - אם האב נותן לבנו קטן הסמוך על שולחנו אינו זוכה הבן. ויש אומרים דגם בבנו גדול הסמוך על שולחנו אינו זוכה מאחרים ולא מהאב. אמנם יש אומרים דבמזכה על ידי אחר לבנו זכה הבן.

Shach:

Big katan can make any kinyan for himself.
Small katan is only because of darkei shalom.

Nesivos and Machaneh Ephraim:

Big katan makes kinyan that someone else gives him, but a metzia is only through darkei shalom.
Small katan does not acquire a metzia or a matanah through darkei shalom.

Ketzos:

Big katan makes kinyan that someone else gives him, but a metzia is only through darkei shalom.
Small katan acquires a metzia through darkei shalom (see Sma). And certainly a matana.

This is referring to an orphan or to a minor who is not supported by his father. But if the katan has a father who supports him, the father receives the metizah because of eivah.

If he is a gadol, he acquires it and it goes to the father.

If he is a big katan, he only has it as darkei shalom (according to Shulchan Aruch, not Shach), there is a question if the father needs to make a new kinyan.

If someone gives a child a present, according to Nemukey Yosef it also belongs to the father because of eivah and the same rules apply. But if the father gives the present, there obviously is no eivah so it works by a gadol. But according to *Tosafos*, the father cannot give it to even a gadol who is סמוך על שלחנו because he has no yad at all. [*Tosafos* could still agree that there is eivah if someone else gives a present; he is only saying that if the father gives it there is still a problem of yad.] The Rema accepts the Nemukey Yosef only for someone giving a present to a katan; but if someone gives a present to a gadol, he keeps it.

Mishpatei Torah (perek 9) says that the takana does not force the father to do השבת אבידה for anything his son finds. Hashavas Aveidah Kehilchasa (9:3) disagrees.

שערי ציון (רס, ג-ד, ז) - למבואר אין לקטנים להגביה אבידות דמה שברשותו חשוב כשמור קצת והוי כאבוד ולא הוי השבה, אלא יניח וגדול אחר יטפל בהשבתו, אבל כשאביו עמו יכול להרים ויתן לאביו.

ולענין איך קונה קטן שקיבל מאביו על מועדים וזמנים ח"ו סימן מה.